

Centralisti od nog do glave utegnejo federalistično osnovo imeti za razkroj državni. Al kako se vjema s tem to, da je Košut v glasovitih svojih pismih do stranke svoje na Ogerskem Čehe proglasil na pol žrtovane centralizmu po Hohenwartovem programu, Ogre pa že popolnoma v naročji državnega edinstva! Ali ni tu resnica ravno v sredi med strahom centralistov in strahom Košutovim? Ali ni v državi taki, ktera, kakor Avstrija, šteje mnogo različnih narodov, prava politika ta, da je mehanična edinstvo omejena le na edinstvo v potrebnih rečeh in da svoje moči išče v edinstvi zadovoljnih narodov, katerim naj se varuje njihova zgodovinska posebnost? Ta „edinstvo v potrebnih rečeh“ in posebno edinstvo moči državne, je pa zagotovljena bila, in če bi se bil sklical državni zbor sprave, ktere so nasprotniki sprave spodnesli, gotovo ne bi se bila znižala pod mero Českih fundamentalnih člankov. Vojaška edinstvo in več družega bilo bi delalo trdno podlago celoti državni. Prezreti pa se ne sme, da eni in isti vladar v Avstriji ni samo cesar Avstrijski, ampak da je tudi knez vseh deželnih skupin.

(Konec prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* Židi (judje) v našem cesarstvu. — Ker ves svet vé, da danes judje sučejo Avstrijo, (kajti oni imajo največ novcev in največe Dunajske časnike v svojih rokah), zato ni čuda, da je ministerstvo Auerspergovo dalo po c. kr. statistični centralni komisiji napraviti popis judovstva, ktera je ta popis ravnokar na svetlo dala pod naslovom „Statistik des Judenthums in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern“. Ta statistični popis pa je sprožila že l. 1871. judovska sinoda v Augsburgu.

Ta popis nam kaže, da se judje silno množijo v Avstriji. Brez dežel Ogerskih je v naši polovici Avstrije se število judov od leta 1830., ko jih je bilo le 355.695, pomnožilo do leta 1869. na 820.200.

Statistični popis pravi, da pomnožilo se je sicer število vseh prebivalcev, al v poslednjih 19 letih so se judje pomnožili za petkrat več kakor drugi prebivalci.

Leta 1869. so našli judov v Galiciji 575.433, na Českem 89.539, na Dunaji in v doljni Avstriji 51.880, v Bukovini 47.754, na Moravskem 42.644, v Šleziji 6123, v Trstu, na Goriškem in v Istriji 4729, na Štajarskem 734, v gornji Avstriji 630, na Tirolskem in Vorarlberškem 353, v Dalmaciji 233, na Salcburškem 44, na Koroškem 22, na Kranjskem 22. *)

Po takem pride 1 jud

v Galiciji na	9
v Bukovini na	11
na Dunaji na	15
v doljni Avstriji na	38
na Moravskem na	47
na Českem na	57
na Šlezkem na	84
na doljno Avstrijo brez Dunaja na	116
na Primorskem na	123
na Štajarskem na	1541
v Dalmaciji na	1900
v Tirolih na	2490
na Salcburškem na	3441
na Koroškem na	15291
na Kranjskem na	21058

druzi prebivalcev

Kranjska dežela je tedaj dosihmal še najbolj judov prosta.

V vsem skupaj pride pa 1 jud na 25 prebivalcev imenovanih dežel.

Na Ogerskem se na 1 juda šteje 22 družih prebivalcev, na Erdeljskem na 1 „ „ 91 „ „ na Hrvaškem in v Slavoniji „ 116 „ „ v vojaški Granici na 1 juda „ 519 „ „

Po vsem se more reči, da v celem našem cesarstvu na 26 družih ljudi pride 1 jud.

Statistični popis primerja število judov družih držav z Avstrijo in pravi, da le dve državi: Rusko-Poljsko in Rumunija, in pa mesto Hamburg imajo primeroma več judov kakor Avstrija.

Judje so zelo rodovitni; po statističnih zapisih se šteje na en judovsk zakon 10 otrok, na kristijanske zakone le po 5. Judje se sploh tudi pred ženijo kakor drugi; do 24. leta je že večidel vse oženjeno. V drugič se pa manj judov ženi kakor kristijanov. Nezakonskih otrok je pri judih manj kakor pri družih. Tudi doživijo judje višo starost, in sicer tako, da počez se more starost juda šteti na 48 let, kristijana na 36 let.

Slovansko slovstvo.

* Junaška pesem v 10 pevanjih pod naslovom „Otan Božije ljubavi“ od slavnozanega narodnega pesnika (duhovna) Andreja Vitaljića pride v knjigarni g. Dragotina Pretnerja v Dubrovniku na svetlo. Pesem opisuje Kristusovo življenje; „potpuni epos je, s koga mu drago gledišta se razgleda, uragjen na primjer Omira, Virgila i Miliona, u komu sve je naravno i veličanstveno, sve nježno i čarobno. To krasno djelo od kada bi prvim putem pečatano u Mlecima g. 1712, do dana današnjega ne bi več pretiskano; tako da sada se jedva gdje nalazi koji istisak. Žalostno je, da ovo rijetko blago stoji zakopano pod zemljom; treba ga svakako narodu ponuditi“. Knjiga ta pride v osmini, obsegala bode 20 lično tiskanih pól; cena za naročnike 1 gold. 30 kr.; naročnina naj se pošlje gori imenovani knjigarnici s poštnim povzetjem, in knjigo dobí naročnik franko. Krasno pesem priporočamo toplo tudi slovenskemu občinstvu.

Naši dopisi.

Iz Rusije 20. febr. (4. marcija.) — (Konec.) — Novi gimnazijalni ustav je vpeljan v Rusiji poldrugo leto, realni pol leta. Sporočil sem „Novicam“ uže, da Ruski liberalci in zapadniki niso prav nič zadovoljni s temi šolskimi ustavi. Ko je ministerstvo vneslo svoje načrte v državni senat na pregled, so oni napenjali vse svoje žile, da bi razdražili narod proti ustavom in naklonili senat, da jih zavrže. Nikakoršna zvijača ni jim bila preostudna, nikakoršna laž ne prepredrznala, da je bila le sposobna, kako priprosto dušo zapeljati v njih tabor, kjer so kričali po „obščeobrazovateljskih učiliščih“ ali vsaj po realnih gimnazijah ustava 1864. leta. Al njih gnjusno delo jim ni prineslo zaželenega ploda. Državni senat je gimnazijalni ustav po ministerskem načrtu odobril in cesar je podpisal: „Byti po semu“.

Prvo leto njegovega življenja odprlo je ministerstvo in občinstvo toliko novih gimnazij, za kolikor njih bilo je le mogoče najti učiteljskih moči, ali prav za prav še več, kajti v nekterih gimnazijah imajo filologi celo po 28 ur na teden, in tedaj letnega plačila po 2000 in še več rubljev. Pri večini novih gimnazij so letos odprli paralelne rede, a vendar je bilo treba odpovedati sto in sto dečkom, ki so želeli stopiti v gimnazije; tako

*) Od kod se je vzelo na Kranjskem 22 judov, ne vemo; katalog Kranjske škofije jih v letu 1873. ima le 9. Vred.

je bilo v Moskvi pri šestih gimnazijah s paralelkami odpovedano okoli 150 dečkom, v Kijevu okoli 100.

Realni ustav je ministerstvo moralo nekoliko predelati, zato se je za eno leto zakasnil; vendar ne manj zadovoljno mora biti ono tudi s tem vspehom. Ko so liberalci videli, da ne morejo zabraniti njegove vpeljave, poprijeli so se bili nove strategeme. Dokazovali so najprej, da občinstvo ne mara za take šole, odpirale da se bodo nove realke le na stroške ministerstva, in še te da bodo ostajale prazne. Tako so indirektno vabili stariše, svojih otrok ne pošiljati v šole. Zgodilo se je pa ravno nasprotno. Od septembra do decembra preteklega leta, tedaj v teku 4 mesecev, je 40 občin iz raznih krajev države poslalo vladi prošnje za osnovanje novih realk na občinske stroške. Omenjene občine so zložile gotovega denarja za upravo realk 300 tisoč rubljev, darovale so poslopja za-nje, iz katerih se nekatera cenijo po 100 tisoč rubljev, in naložile so kapitala na zdržavanje realk dva milijona in nekaj sto tisoč rubljev. Tacega vspeha v 4 mesecih se ministerstvo samo ni nadejalo, tem manj, ker izgleda v tacih razmerah celó v Pruski šolski statistiki ni najti. Po novem letu je vsak teden v časopisih čitati, da se snuje tam in tam nova realka, ali nova gimnazija, ali ta in druga na občinske stroške.

Edina nadloga je, da pomanjkava učiteljev za gimnazije in še bolj za realke. Ministerstvo svoje realne gimnazije predeluje v gimnazije ali v realke po potrebnosti. Edino realno gimnazijo, osnovano v desetih letih na občinske stroške v Jekaterinogradu, je moral občinski zastop na veliko žalost liberalcem letos zapreti zavoljo pomanjkanja učencev; starišem se je namreč dopadlo, svoje sinove iz tega „obščeobrazovateljnago učilišča“ poslati v gimnazije in realke.

Da bi pa čestiti čitatelji teh Ruskih razmer ne merili po Avstrijskih, moram jih na kratko pojasniti.

V realnih gimnazijah ustava 1864. leta so se učili, izvzemši grški jezik, vsi predmeti Avstrijskih gimnazij in realk s francoskim in nemškim jezikom vred, al tako, da končavši šole učenci niso bili sposobni za nikakoršno visoko šolo. Univerze so polnili skoraj edini odgojenci seminarij (duhovnih gimnazij). V novih gimnazijah se bodo podvrgavali učenci konec osmega leta izpitom zrelosti (posebno odličnim se bo to dovolilo vže konec sedmega leta). Iz filologije, matematike in fizike se bo tirjalo več kakor v moje čase v Avstriji, tako, na primer, ne lahko pismeno nalogo bodo morali abiturienti po ruskem narekovanju pisati naravnost po latinski; Grška naloga bo prevod ne samo iz Grškega na Ruski, ampak tudi iz Ruskega na Grški. Viša leta realk bodo razdeljena na dva razreda: prvi „prigotoviteljni kurz“ k vstopu v visoke tehnične in podobne šole, a drugi bo merkantilni kurz.

Ko so liberalci videli, s kakošno nepričakovano radostjo vkljub vsemu hujskanju je občinstvo pozdravilo nove šolske ustave, poprijeli so se tudi sami nove, nezaslišano predrzne metode hujskanja; začeli so lagati na vsa usta o šolskem nadzoru v Prusiji. V tem nepoštenem delu so imeli nekoliko več vspeha. Nekteri občinski in zemski zastopi so se začeli ravsati z vladnimi komisariji, dasiravno ima vlada v nadzoru za občinskimi in deželnimi šolami le peti del glasov. Najbolj škandalozen je bil prepir v Moskovskem „gubernskem zemskem sobranji“ (po deželnem zboru). V Moskvi ste dve preparandiji: ena je zemska, ki odgaja učitelje za selske šole; druga je ministerska, ki gotovi učitelje za ujezdne (glavne) šole. Nekemu učencu zemske preparandije je prišlo na misel, da bi bilo boljše biti učitelj v kakem mestu, kakor v selu; napoti se k direktorju ministerske preparandije ter ga poprosi, naj bi ga sprejel

v svojo šolo ter mu preskrbel štipendijo. Ker je mladeneč res odličen učenec, izpolni mu direktor z veseljem njegovo vse hvale vredno željo. Ta čisto naravna naključba pa je dala gospodom zemskim zastopnikom povod, ne samo o njej govoriti v zboru, ampak tudi nespametno udrihati po vladi in omlatiti veliki kup prazne slame o šolskem nadzoru.

Sploh so se začeli Rusi o šolskih zadevah jako gibati. Nektera zemska sobranja so predložila vladi v potrjenje načrte postav „ob ovezateljnem poseščenju škol“, to se je zgodilo te dni v Vladimiru na Vjazmi. Ne samo občine in zemstva, ampak tudi oddelne osebe se jako pečajo za odgojo mladine; prav pogosto se čita, ta in ta trgovec ali kmet je daroval toliko tisoč za novo šolo. Čudno je le to, da med takimi dobrotniki naroda so grajščaki prav redki, dasiravno je v Rusiji bogatstvo v rokah njihovih; več pa je takih, ki darujejo za šole le nekaj tisoč rubljev in s temi vse svoje tisoče rubljev. Tako, na primer, je umrl pred nekaj časom v Odesi vratar, ki je zapustil vse svoje vratarsko premoženje za štipendije dijakom univerze. Prav neverjeten je sledeči primer. Neki Aleksander Alekseič Kudinov je doslužil kot prikašček pri trgovcih bratih Sapožnikovih 40 let in prihranil si je vsega 14.000 rubljev. Ves le-ta znesek je izročil o novem letu ministerstvu „narodnogo prosveščenja“ s prošnjo, naj se na njegove obresti ustanové: ena štipendija pri Petrograški univerzi, tri pri Astrahanski možki, dve pri ženski gimnaziji. Dokler bo živel, želi te štipendije deliti sam, po njegovi smrti pa bodo imele to pravico dotične šolske vlasti. Izročivši denar in prošnjo, se je vrnil Kudinov k Sapožnikovim in stopil je pri njih spet z golimi rokami v službo prikaščika. Želeti je, da bi si vrli mož pred kot v 40 letih prihranil novih 14.000 rubljev.

Iz Trsta 29. marcija. (Rojanske šole) 3. razred se še do danes ni mogel začeti; nastala je neka pavza, ki nekako otresa živce lahomom, kakor „prevrlemu“ županu Ferlugu, kateri zvonec nosi v homatijah, nam do krvi zopernih. Učitelj Bonin, v krčmi pri Pertotu od svojih zvestih obdan, še vedno trdi, da se bo v šoli slovensko podučevalo. Strašansko predrzno je vendar, še zdaj, ko je vsem znano, še s tako nevednostjo slepariti nevedne kmete! Da bi pa ultralahonski magistrat slovenščino prav v korenini spodjedel, poslal je na škofijski ordinarijat ukaz, da tudi kršanski nauk se bode v laškem jeziku podučeval. Je li to mogoče?! Otroci ne umejo laškega jezika; al knuta lahonska ne pozna milosti; iztrebiti se mora slovenski živelj iz okolice! Al naš prečastiti škof je na ukaz magistratov energično odgovoril, da podučevanje krščanskega nauka ostane v maternem jeziku slovensko, če tudi drugo vse zajame laščina, in obveljal je trdni sklep škofov. Okoličani, kateri le še iskrico ljubezni do svojih otrok v srcu imate, ali zdaj še ne previdite, kaj kujejo nesramni izdajalci vaše krvi in vere, kam merita vaš župan Ferluga in vaš učitelj Bonin? ali Vam ne šine mraz po hrbtu, ko vidite zdaj potuhnjeni cilj talijanskega 3. razreda Rojanske šole, ki gre na to, da bi zadnji konec njen bil „konfessionslos“, to je, brezverski in pa protinaroden? Slava našemu milostljivemu gospodu škofu! Nakana Ferlugova in Boninova je spodletela; zapišita si to za uhó Ferluga in Bonin! Župan Ferluga se nadja mastne službe komisarja šolskega. Al kaj hoče taka ničla, kakor je on, pri šolstvu? Pri boku vina mu ne odrekamo zmožnosti; al šola, šola to ni krčma. Kar pa se učitelja Bonina tiče, bode on res vodja 3. talijanskega razreda in dobi neke solde za lahonorijo več; al vsi izobraženi kmetje to njegovo početje pisano gledajo in ob času, ko bode narodom zasijala zarija pravice, ne bode izostalo povračilo. Leta

1872. pa, ko je županoval Ferluga, bode si Rojan zapisal v svojo pratiko kot leto izdajstva narodnega! Zgodovina ne pozabi ničesa.

Frickov Janez.

Iz Št. Ruperta na Dolenskem 28. sušca. — Tudi pri nas je precej taci ljudi, kateri se tako izvrstno pogajajo za nemškuto, da, ko bi „Tagblatt“ za nje vedel, kar brž bi jih zapisal v svoje zlate bukve na prvo stran. To se je posebno pokazalo 17. dne t. m., ko je bila pri nas volitev novega občinskega odbora! Švigali so ti mameluki oni dan vsi v prazničnem oblačilu okoli; po njihovih glavah rojila so sama imena tistih, ktere je že pred v prodajalnici ali bolje rečeno v kazini gosp. Gačnik na prodaj imel, to je, za odbornike in svetovalce odbral. Ne more se pa tajiti, da ti možje, ki pod bandom nemškutarije služijo, na nemški „Herz-as“ se dobro zastopijo in da to je blezó vsa njihova učenost nemška. In več ko polovica takih mož se je zbralo v občinski blagajnici k volitvi. Ker pa pri vsem tem ni bilo dovolj glasov nemčurskih, moral jih je brič okoli iskati in skupaj goniti. Tudi Skedelnov hlapec Polde je bil za možá izvoljen; al njemu se ni še tako čuditi, vsaj je nemškega gospoda Škedelna — hlapec, pa je bil tudi nekda pri vojaki za koprola in mu tudi po nemško beli kruh diši. Prav potrjen je pa še le tak, komur stari gosp. dr. Fec dá spričalo, da je „ausgezeichnet“. Ne smemo pa prezreti Aču-Simata; on si na vse kriplje prizadeva povzdigniti nemščino, in ko še A. Škrjanec pride zraven z njegovim „bos — zwei Teufel, das ist ein rescher Wein“, no, potem je pa vse zapečatenó, Škoda, da tudi g. A. Zajec tako zeló omahuje na nemčursko stran; samo slovenski podpis njegovega imena in pa taborška svetinja ga nekako reši. Še je pa več družih nemških gospodov pri nas, o katerih vam morebiti drugi pot kaj naznam in katerih žene so celó tako učene, da še svoje kužke po nemški „obartavtati“ in lajati učijo. Iz tega vidijo častiti bralci „Novic“, da bi Prajzovski Bismark veselja iznoril, ko bi prišel v Št. Rupert. Upajmo vendar, da bode tudi zmotene naše Šentruperčanje še kedaj pamet srečala, da sprevidijo, da moramo najprej za svoj dom, za svojo kožo skrbeti, ne pa se pokladati tujčevi peti.

Iz Kranja 29. marcija. (Med in pelin.) Zadnja „beseda“ v čitalnici naši bila je v vsem velike hvale vredna. Pred igro „Ona me ljubi“ se je čulo prav čvrsto petje, ktero je žalibog skoro že zaspalo, kar nas je zapustil gosp. Račič. V igri moramo posebno pohvaliti gospodičino Rudolfovo, ktera je glavno nalogo izvrstno izvršila, pa tudi gospodičini Avsenekova in M. Končeva ste lepo sodelovali v odlični vspeh gledališke igre. Čudili smo se pa res tudi izurjenosti, s ktero so gospodje Bratranič, Gvajec in Lokar vršili svoje naloge, čeravno so še malokdaj na odru bili. Prirojenemu talentu in pa ljubezni do narodne stvari je vse mogoče. Čast in hvala tedaj vsem gospodom in gospodičinam, ki so nas zaporedoma razveseljevali v narodnem našem domu. Tej veseli vesti pa moram dostaviti tužno, da tukajšnji pravi, negledališki „domači prepir“ še ni ponehal. Kamo konečno to peljá, naj prevdarijo tisti, ki so krivi tega. Jaz nočem na nikogar kamenja lučati.

Iz Ljubljane. — Na prvi strani današnjega lista se bere, v kolikošni nevarnosti je zdaj naša dežela zaradi Turške goveje kuge, pa so tudi druge sosedne dežele, ako bi se do njih zanesla huda pošast. Zato, gospodari! čujte nad svojo živinico, kakor vas „Novice“ učijo. — Kolikor se je dozda zvedelo bolne ali sumljive goveje živine, vsa je pobita; al Bog vé, ali ni še kam drugam iskra kužnosti padla, kar se še ne vé!

— Družba kmetijska pripravlja zdaj, kajti zadnji

čas je, skupno svojo razstavo za Dunaj. Dobila je od več strani lepega blaga. — Po naročilu deželne razstavne komisije sta se gospoda Peter Kozler in Jan. Murnik podala v soboto na Dunaj, da pozvesta marsikaj, kar je komisiji še temno.

— (Iz seje deželnega odbora 28. marcija.) Na prošnjo deželnega zbora za denarno pripomoč 30.000 gold. iz državnega zaklada, da se kupi primerno posestvo za napravo kmetijske šole na Dolenskem, je sl. ministerstvo kmetijstva deželnemu odboru odgovorilo, da ga je volja primoči k napravi te šole, al dežela mora vsakako prevzeti en del kupne cene za omenjeno posestvo, zato naj mu deželni odbor pové, koliko bode dežela donesla. Vsled tega je deželni odbor pred vsem sklenil oklic razglasiti po časnikih, naj mu posestniki na Dolenskem, ki bi hoteli deželi prodati posestvo za nameravano kmetijsko šolo, naznanijo kupno ceno dotičnih posestev, da bode potem deželnemu odboru mogoče, presoditi in ministerstvu povedati, koliko kupne cene bi mogla prevzeti dežela, se ve da po dovoljenji deželnega zbora. — Oficijalska služba pri deželni blagajnici se je oddala Ferd. Omejcu, ingrosistu pri deželnem računovodstvu, namesti Omejca pa je bil imenovan praktikant Herman Toman za ingrosista pri deželnem računovodstvu. — Deželnemu zboru došlo sporočilo vodstva učilnice za gluho-neme v Lincu za 1. polovico letošnjega leta zopet kaže, da se vsi gluho-nemi (mutasti) iz Kranjskega ondi pridno in lahko uče in lepo obnašajo. — Po predlogu deželnega šolskega sveta se v proračun normalnega šolskega zaklada za leto 1874. postavi 150 gold. podpore za šolo v Sori. — Deželno gledališče se je prepustilo dramatičnemu društvu za predstavo slovenskih iger 14., 20., 24. in 27. aprila. — Vsled vloge sedanjega vodje tukajšnjega nemškega gledališča, J. M. Kocky-a, da bi se mu tudi za prihodnje leto prepustilo deželno gledališče pod letošnjimi pogoji in proti temu, da bi smel v nedeljah in praznikih, kedar bode zvečer igralo dramatično društvo, dajati popoldne nemške igre v deželnem gledališču, se je poprašal odbor dramatičnega društva za njegovo mnenje o tej novini, poleg tega pa tudi podporno društvo nemškega gledališča za to, ali dá prihodnje leto podvzetniku tudi tolikošno subvencijo kakor letos.

— (Dabroznani naš umetnik g. Schreiner) se je tudi vstopil v vrsto deležnikov razstave Dunajske, v katero pošlje monstranc, kelihov in cerkvenih svetilnikov različnih oblik. Kar ima lepega za to pripravljeno, rad pokaže, predno odpošlje na Dunaj, kar se bode menda že prihodnji teden zgodilo. Zato naj se podviza, kdor želi lepe izdelke videti.

— Zadnja „beseda“ čitalnična je privabila mnogo občinstva v dvorano. Cegnarjevo „Pevčevo kletev“ je g. Kocelj govoril s polno razumnostjo; gospodičina Rossa in gosp. Meden sta poslušalce razveselila s krasnima samospevoma; tudi šesterospiev iz „Lucia di Lamermoor“ je bil z veliko pohvalo sprejet. Pogrešal se je le kak veliki zbor. Posebna pozornost pa je bila ta večer obrnjena na razlaganje telegrafovanja po gosp. Zoru. Gosp. Zor je začel svoj govor s razložbo, kaj je telegraf, ktere moči sodelujete pri brzozavih, koliko vrst so bili in so danes telegrafi itd. in naposled je vzajemno z drugim gosp. telegrafistom (kajti dva aparata sta bila v dvorani nastavljeni) praktično kazal umetnost telegrafovanja. Gosp. Zor je jako dobro zadel prednašanje, da je bilo umljivo vsacemu mislečemu. Hvala častitemu gosp. Zoru za to! Telegrami pa, ki so se gospodoma telegrafistoma napovedovali, niso bili srečni, — a kaj more telegraf za to, da mora včasih tudi „einen Stiefel“ od kraja do kraja nesti?

— (*Ivanka Jamska*) v včerajšnji izvrstni gledališki predstavi je sopet nagnila srca vseh poslušalcev.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Laibacher Schulzeitung“, drugi „Tagblatt“, začena 6. list s tem, da pod naslovom „das Schicksal unserer Landesschulgesetze“ hujska učitelje zoper deželni odbor, češ, da je zanemaril predložiti šolske postavbe ministerstvu. Hudobno laž smo že razjasnili v zadnjem listu našem, zato ne govorimo danes več o njej. „Drugace morate ravnati — priduša pisar tega članka učitelje — in pri „temni stranki“ ne več sreče svoje in rešiteljev iz sužnosti (Abhängigkeit) iskati; pomagati morate, da pade klerikalna večina narodnega deželnega zbora“ — in da slobodnjaki, kakor Pirker, Gariboldi, Schaffer, Ertel, Lesjak, Sima in enaki se vsedejo na njihovo mesto; potem ne bote več „mežnarji in organisti“. To je paróla, ki jo učiteljem daje konfesijslozarska „Schulztg.“ Da naši učitelji sami vedó ceniti take „glasove“, tega smo do dobrega prepričani; vsaj imamo dejansk dokaz o tem, kako se narodni naši učitelji že od daleč bojé one družine, ki v „krain. Lehrerverein“ prve gosli gode. — V istem listu se nahaja sestavek „über Mädchen-erziehung“, ki ga je spisal Johann Sima z opazko, da je to „preisgekrönte Abhandlung“. Prebravši ta članek smo si mislili, kdo neki je „kronal“ ta članek? Mi ponudimo onemu, ki nam ugane: „za kaj je bil ta članek „preisgekrönt“? še večí „preis“. — V spisku „narodna šola“ govori patron „Schulpfennig-a“ tako zaničljivo, da se mora gnjusiti celó g. Belarju. Če taki ljudje, ki ne ene knjižice še niso na svitlo dali ali če so jo, so jo vkradli drugim, se drznejo tako pisariti, potem ni čuda, da ljudske šole propadajo od dne do dne bolj. — Na zadnji strani „Schulzeitg.“ se prikaže še g. Lesjak. Kar so o njem pisale „Novice“ v štev. 10., seglo mu je prav do živega. Po precej dolgem študium-u se je oglasil v 6. listu „Schulzeitung-e“ ter si je v svojem „Eingesendet“ sam spisal odhodni list. To je sicer lepo in hvale vredno. Al namesti da bi bil ovrigel kaj tega, kar se mu je očitalo, navalil je „fino olikani“ gospod na svoje semeniške slušatelje toliko krivičnega sumičenja in hudobnega natolcevanja, da mora sramovati se, če ima količkaj vesti in resnicoljubja v sebi. Iz gotovih virov vemo, da mu bogoslovci niso nikdar dali najmanjše prilike, tako nesramno, ali da z njegovimi olikanimi besedami rečemo, tako „jüdisch arrogant“ soditi jih, zato je vse Lesjakovo žaljivo dolženje izrodek gole krive predsoje ali zadolžene slepote. Da „der gezogene Padagog“ nasproti „einem ungezogenen Studenten der Theologie“ res nima dobre vesti, kaže jasno to, da se v svojem „Eingesendet“ celó zagovarja o tacihi zadevah, o katerih „Novice“ v 10. listu še nič govorile niso. Očrnil je tedaj s svojo izjavo sam sebe, a ne tistih, ktere je ogrditi hotel! — Kako veliki špiceljni in denuncijanti so „Tagblattovci“, to pa le spet kaže ona lažnjiva in skozi in skozi presukana psotka v 74. listu zoper prof. Lesarja o njegovi šolski pridigi zadnjo nedeljo. Sicer se ti ljudje cerkve bojé, kakor h.... križa; al da bi kaj ovohali in potem narobe zavili, gredó celó v pridige!

— V poslednjem listu „Zora“ daje prečastiti gosp. Davorin Trstenjak nenadoma na znanje, da izstopi iz odborov „slov. Matice“, „narodne tiskarne“ in „slov. pisateljskega društva“, ker mu slabo zdravje več ne dopušča vsestranskega delovanja na narodnem polji in potovanja k sejami teh društev, vodstvo časopisa „Zora“ pa obdrži še do konca tega leta. — Starejim vojakom na narodnem polji res kalijo zdravje „novi časi“, ki podirajo temelje, ki so v preteklih

letih lepo stavljeni bili zedinjeni Sloveniji. Svojemu nekdanjemu krepkemu podporniku pa „Novice“ iz srca želijo kmalu zboljšanega zdravja.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Tudi zbornica gospôska je sprejela volilno reformo. Ker so od vseh vetrov pripodili gospode v zbornico, dobili so 88 glasov za njo. Ker pa število udov zbornice gosposke znaša 193, tedaj je ono število veliko manjše od enojne absolutne večine. Nasproti so glasovali: knez Adolf Schwarzenberg, knez Paar, knez Metternich, knez Clary, knez Jablonovski, knez Čartoryski (ki je tudi nasproti govoril), grof Clam-Gallas, grof Trautmansdorf, grof Chorinsky in še več druge gospode. Od gospodov nadvojvodov cesarske naše rodovine se ni nihče vdeležil glasovanja. — Volilna reforma je tedaj sprejeta od obeh zbornic in čaka sedaj osode, ali jo bode tudi cesar potrdil. Na tisoče in tisoče je Njegovo Veličanstvo prejelo iz vseh dežel prošinj, naj je nikar ne potrdi; samo iz slovenskih dežel je to prošnjo podpisalo okoli 40.000 mož, in iz Kranjskega je edini grof Thurn in Ljubljanski gemeinderath za njo. Nasledki vpeljave direktnih volitev v državni zbor se danes še ne dadó spreviditi.

— Državni zbor ima ta teden še kake 4 seje. Delegaciji se začnete danes (2. aprila). Velikonočni prazniki za državni zbor trajajo od 6. do 21. dne t. m. Konec državnemu zboru je 24. aprila.

— Še se včeraj ni vedelo, ali Poljski poslanci pridejo v delegacijo ali ne, ki se danes začne; grof Vodzicki, dr. Čerkavski in Smarcevski so za to, da ne gredó, ostali 4 poslanci so še omahovali. Ker so Poljaki slovó dali državnemu zboru, bi pač dosledno ne smeli stopiti v delegacijo, ki je le veja državnega zbora. Če se vdeležijo delegacije, bodo ustavaki brž zagnali krič: gledite, Poljaki so sopet naši! In čudna prikazen bila bi to, da med 35 Gališkimi poslanci bilo bi 28 tacihi, ki so hrbet obrnili državnemu zboru, 7 pa tacihi, ki bi prisedši v delegacijo, kazali, da so vendar še zmirom obstojni del državnega zbora!

Ogersko. Iz Pešta. — Magjaroni so si 24. sušca v Ogerskem zboru priborili sopet sijajno zmago o neki zadevi, ki sila globoko sega v življeje cele Avstrije. Obveljala jim je — vkljub upravičenemu nasprotstvu našega finančnega ministerstva — postava, da si bodo delali svoje bankovce! Gospodarstvo na Ogerskem je slabo, kredita nimajo, denarja tudi ne; „alo! bankovce moramo delati“, so si izmislili in Somšic in K. Tisza sta v zboru govorila tako strupeno zoper Avstrijo, da menda — personalna zveza z Avstrijo ni daleč več! Čedalje bolj prihaja na dan sad — nesrečnega dvalizma! — Hrvatom po poslednjih obravnavah v Peštu ne cvetè oljka sprave z Magjari!

Popravek. V zadnji št. „Novic“ na str. 104. ima stati, da A. Foerster-jevi „dve maši“ veljate 50 kr., ne pa 80, ktera cena je namenjena za „25 cerkvenih pesem“ (tudi v zadnjem naznanilu izpušeni.)

Žitna cena

v Ljubljani 29. marcija 1873.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 10. — banaške 7 fl. 10. — turšice 3 fl. 60. — soršice 4 fl. 20. — rži 3 fl. 90. — ječmena 2 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 3 fl. 30. — ovsa 1 fl. 80. — Krompir 1 fl. 90.